

Piejūras dabas tūrisma seminārs «Dabā – Viegliem Soļiem»

Kas un Kāda ir Piejūra?

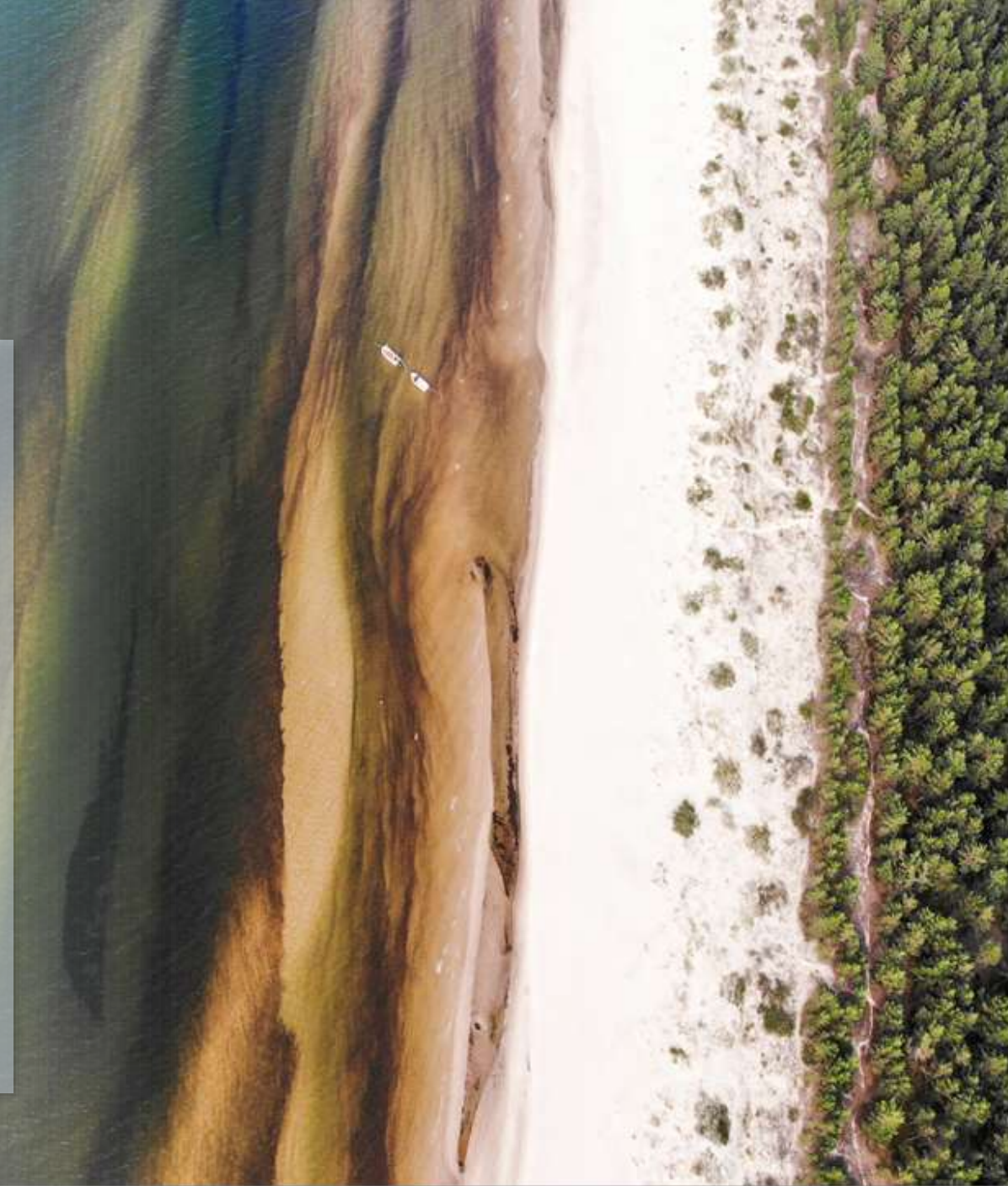
Dr. geol. **Jānis Lapinskis**
Carnikavā, 2024.05.31.

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
**ĢEOGRĀFIJAS UN
ZEMES ZINĀTŅU
FAKULTĀTE**

Saturs

- Kas ir krasts?
piekraste? piejūra?
- Piejūras mainība
- Kā veidojies Rīgas
līča dienvidu daļas
krasts?
- Tūrisms un rekreācija
pie jūras
- Labā prakse mūsdienu
«krastkopībā»

krasts?
jūrmala?

piekraste?

piejūra?

- Jūras krasts ir **ļoti mainīga dabiska robeža**.
- Augsta mainība tāpēc, ka krastā satiekas un mijiedarbojas atmosfēra, hidrosfēra, litosfēra, biosfēra un antroposfēra.

Piejūra, piekraste, jūrmala – visi šie apzīmē
apmēram vienu un to pašu – jūras krastu.
Mainās tikai mēroga un konteksta nianšes.

krasts?

piekraste?

piejūra?

jūrmala?

Mainība. Kas ir jūras krasta ģeoloģiskie procesi?

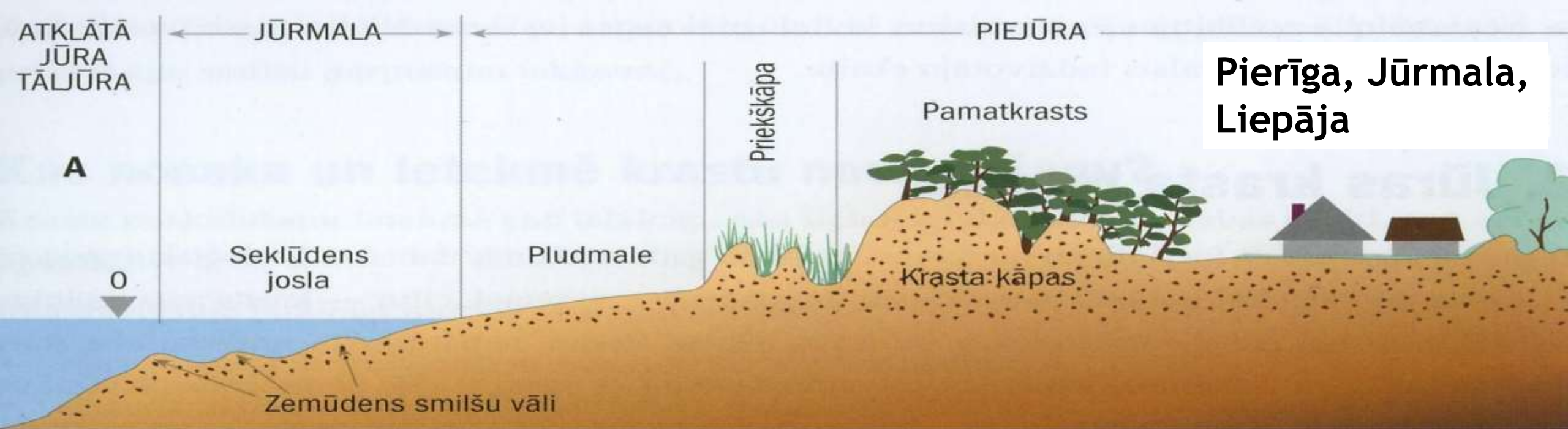
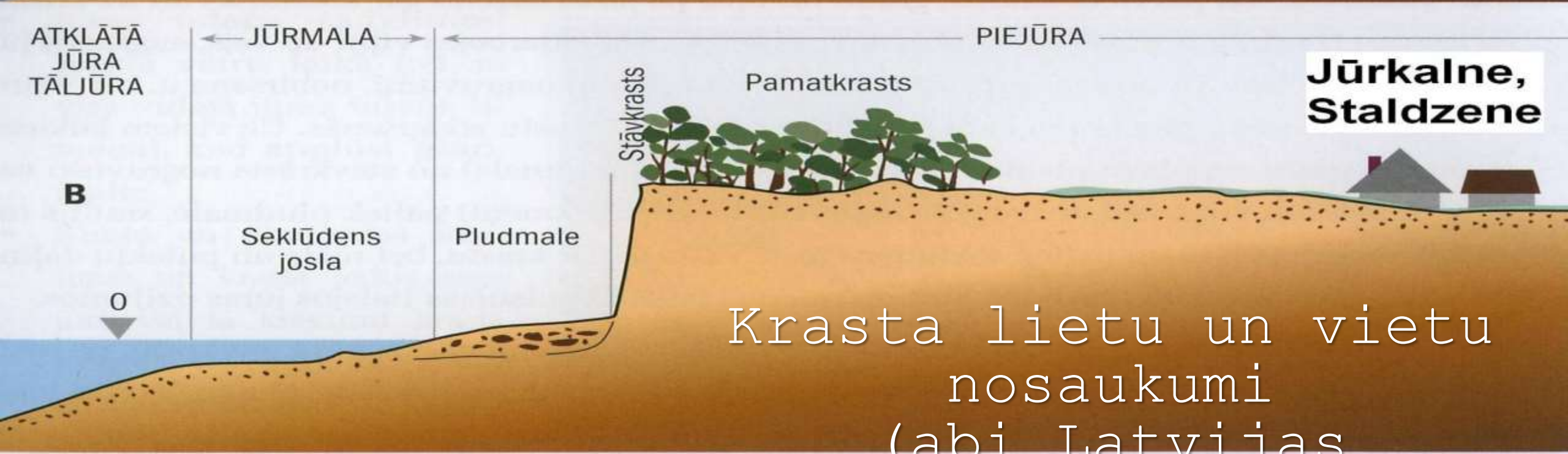
- Vēja un viļņu enerģija «tērējas» pārveidojot reljefu.
- Rezultātā pārmaiņus notiek **krasta atkāpšanās** un/vai **krasta pieaugšana**.
- Dažādiem piejūras dabas elementiem ir raksturīga šķietami cikliska attīstība.

Mainība. Kas ir jūras krasta ģeoloģiskie procesi?

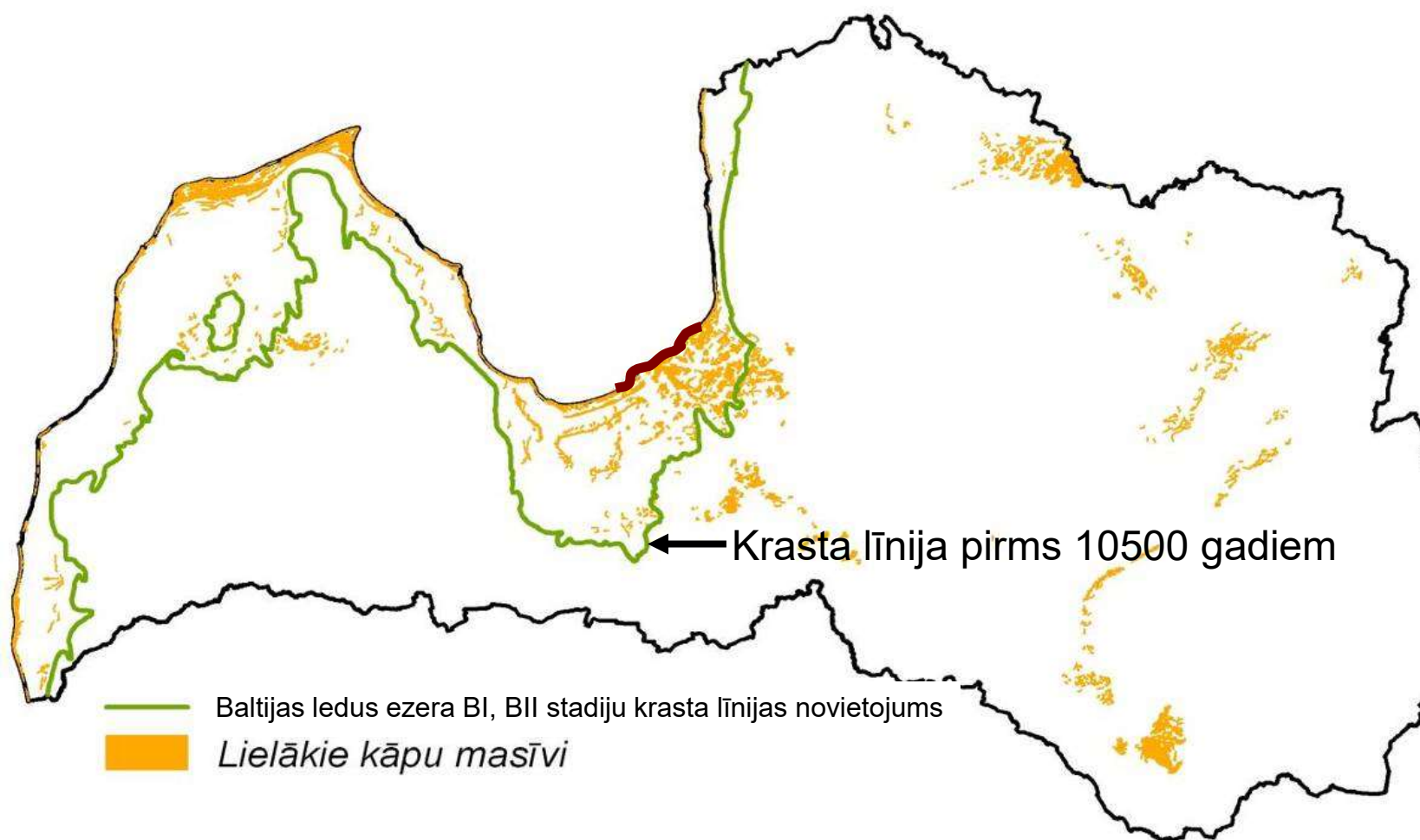
1934.

2022.

Jūras krasts vienlaikus ir gan **pastāvības**, gan **mainības** un visa esošā
zudības **simbols**.

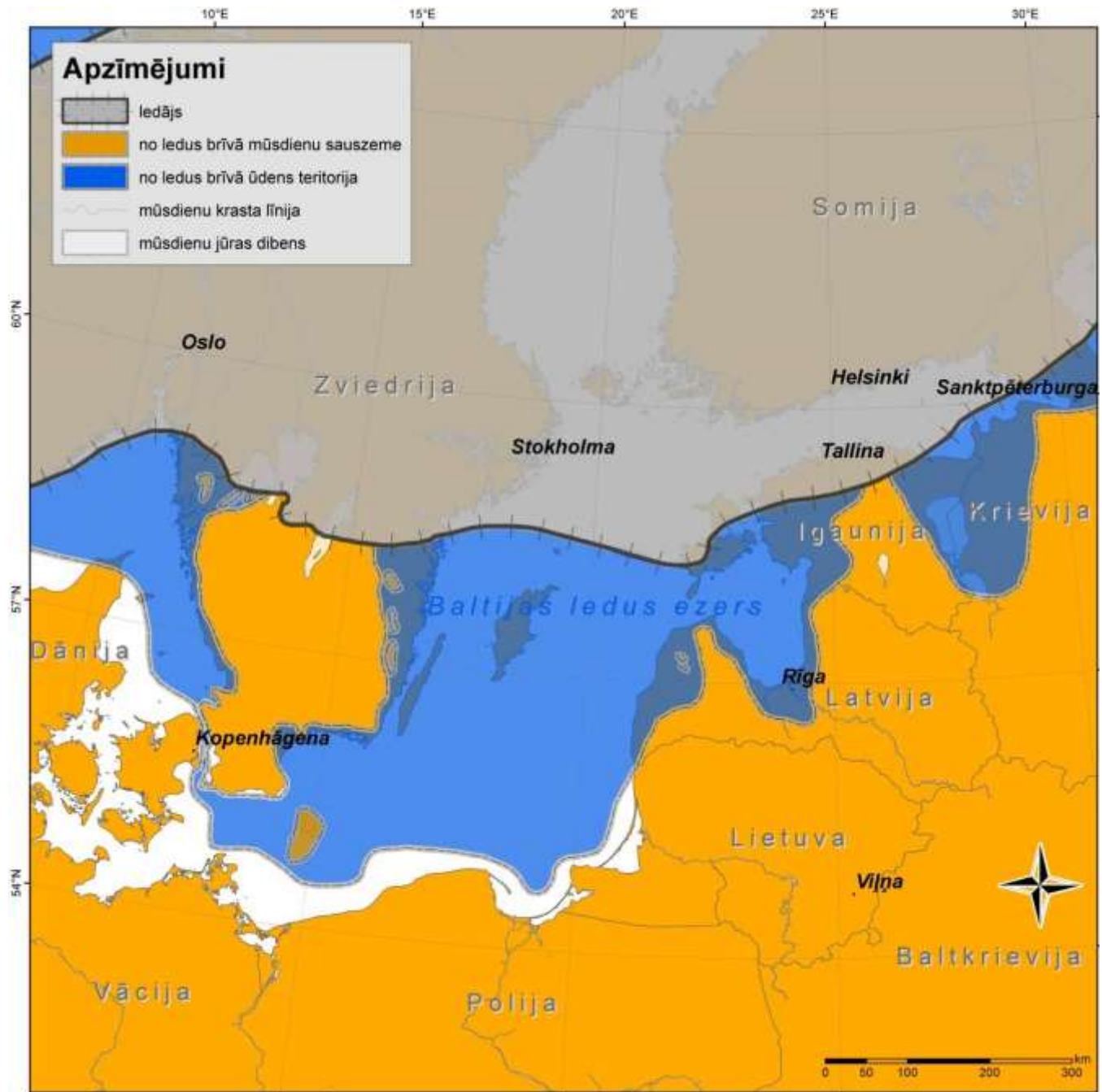
Mazliet skaitļu un vēstures.

- Latvijas krasta līnijas kopējais garums ir aptuveni **496 km** (DP «Piejūra» – 35 km) .
- Vairāk nekā 15000 gadu krasta josla ir mainījusies un pārveidojusies.
- Izmaiņas notiek joprojām – vietām krasts pieaug,

Mazliet skaitļu un vēstures.

- Par mūsu lēzenajiem un smilšainajiem krastiem, kuros bieži sastopamas kāpas, **"jāpateicas"** pēdējam leduslaikmetam.
- Ledājs uz Latvijas teritoriju **"atstūma"** **sanešus** no Fenoskandijas un Baltijas jūras dibena.

Mazliet skaitļu un vēstures.

- DP "Piejūra" un lielākā daļā Rīgas līča dienvidu daļas ir veidojusies kā tipiska jūras krasta **akumulācijas** teritorija Litorīnas jūras laikā (pirms apmēram 7500 – 5000 gadu).
- Latvijā lēzeni pieaugoši krasti

līča
dienvidos
notiek krasta
atkāpšanās?
Varbūt
nākotnē?

- **Nē** (ar dažiem izņēmumiem).
- Tomēr tas **var mainīties**.
Galvenais iemesls –
**cilvēkfaktoru radītie
traucējumi** dabas procesu
«dabiskā» norisē.

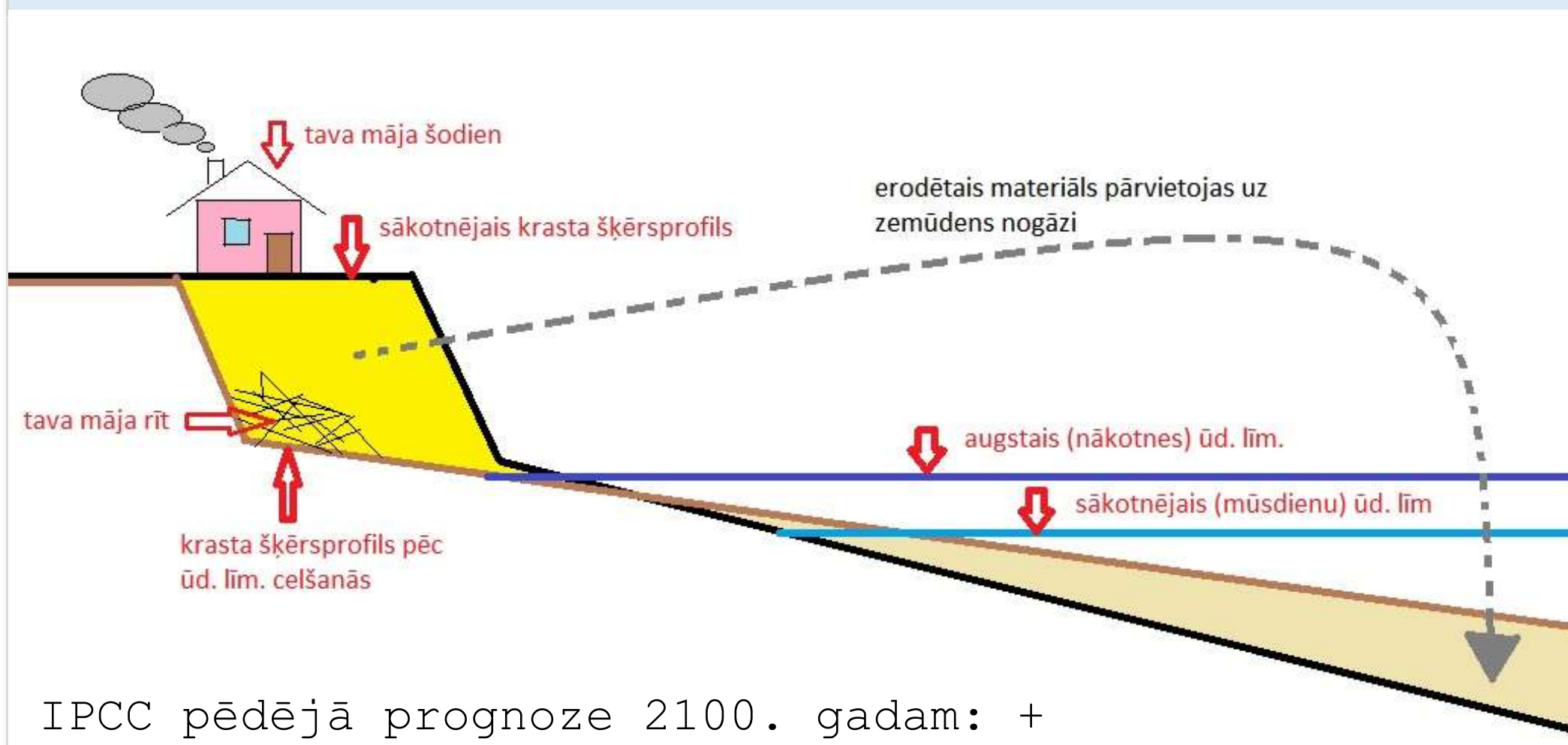
Vecāķi, 2005.01.

- Stipras vētras ir retums.
- Rīgas līča dienvidos pēc vētru radītiem postījumiem piejūra **parasti «atjaunojas un salabojas»**.

- 1992. gada 17. janvāris
- 1993. gada 14. janvāris
- 1999. gada 4. decembris
- 2001. gada 1. novembris
- **2005. gada 9. janvāris**
- 2007. gada 16. janvāris

Vai Rīgas līča dienvidos notiek krasta atkāpšanās? Varbūt nākotnē?

Ilgtermiņā nozīmīgākais faktors būs **ūdenslīmeņa paaugstināšanās**.

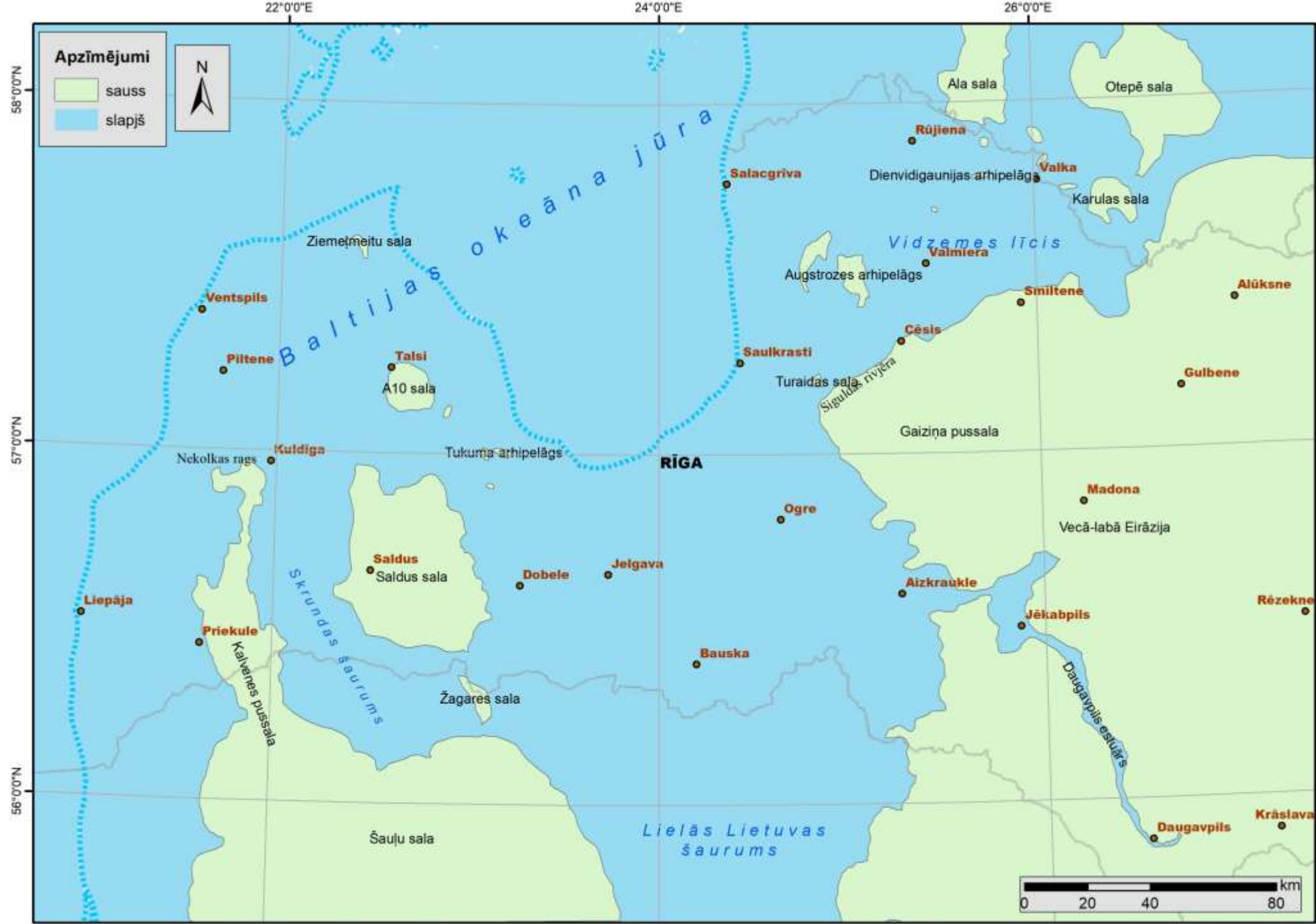

Vai Rīgas līča dienvidos notiek
krasta atkāpšanās? Varbūt nākotnē?

Ūdenslīmeņa paaugstināšanās par 0,5 m
līdz 2100. gadam varētu nozīmēt **krasta
atkāpšanos par 20-50 m** (Rīgā, Jūrmalā,
Carnikavā vidēji) (0 scenārijs).

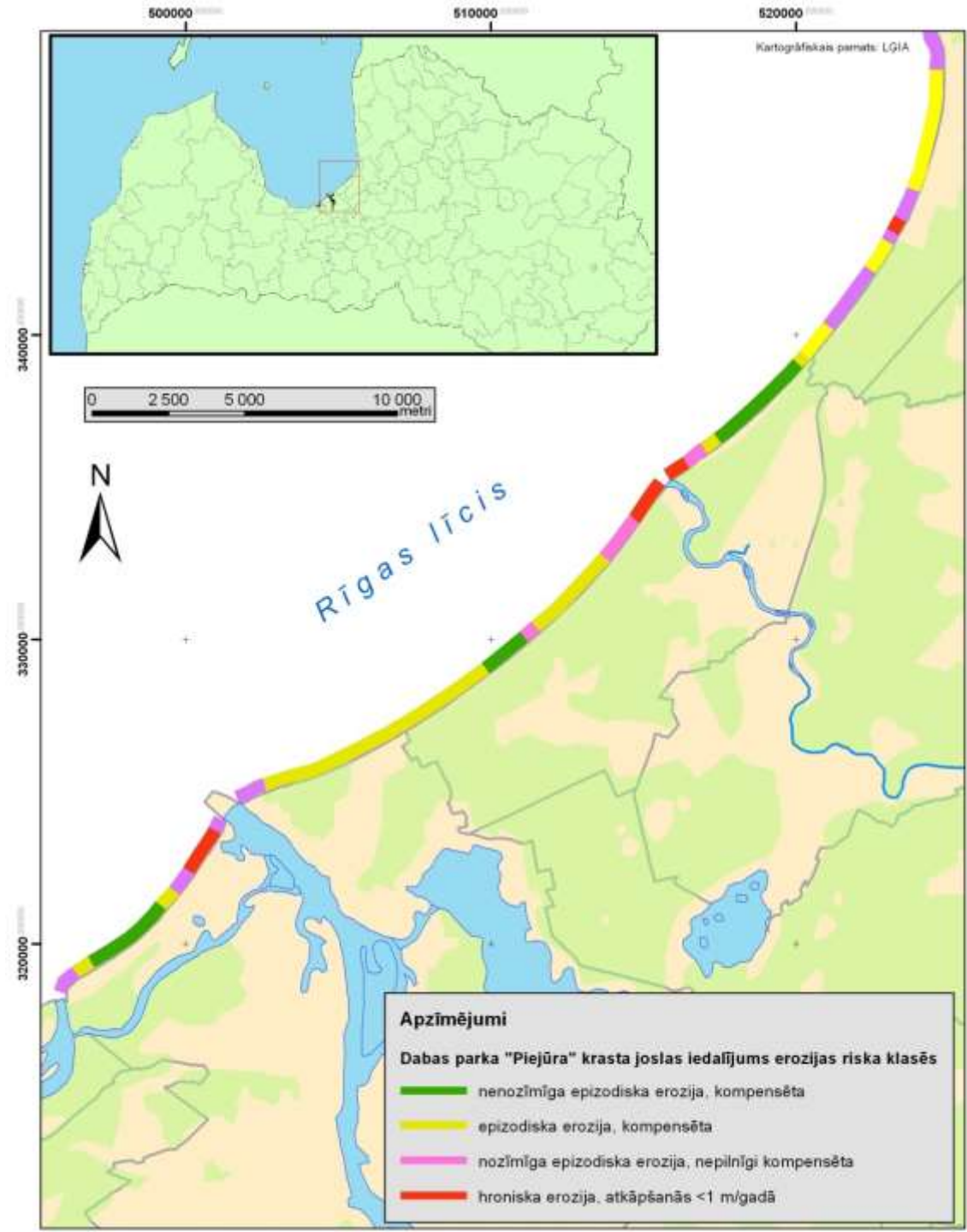
Varbūt
kādreiz...

+90 m

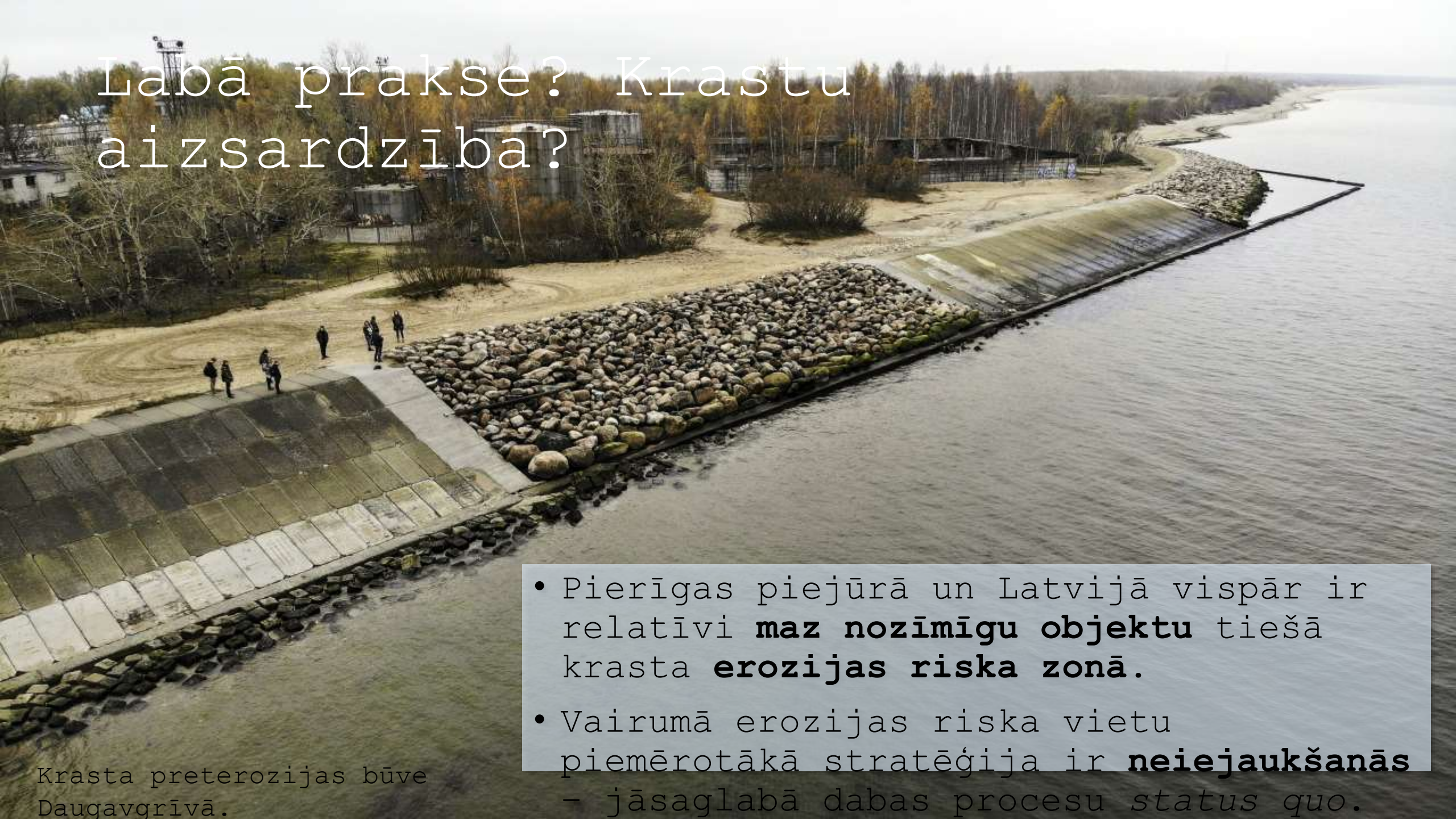

Vai Rīgas
„piejūra” ir ar
kaut ko īpaša?

Vietām Rīgas piejūrā
pastāv augsta antropogēnā
noslodze un rezultātā ir
izveidojusies
konfliktsituācija,
pretnostatot krasta
resursu tiešo patēriņu un
ilgtspēju.

Labā prakse? Krastu aizsardzība?

- Pierīgas piejūrā un Latvijā vispār ir relatīvi **maz nozīmīgu objektu** tiešā krasta **erozijas riska zonā**.
- Vairumā erozijas riska vietu piemērotākā stratēģija ir **neiejaukšanās** – jāsaglabā dabas procesu *status quo*.

Krasta preterozijas būve
Daugavgrīvā.

Labā prakse? Krastu aizsardzība?

Smilšu uzbēršana pludmalē ("piebarošana")
Jūrmalā, Kaugurragā, 2015. gada janvārī.

- "Zaļo"
preterozijas
pasākumu
īstenošana (**kāpu
stādīšana**) arī ir
iejaukšanās un
tai arī var būt
negatīvas sekas.
- Erozijas riska
mazināšana krastu
«**piebarojot**» ar
smiltīm ir
uzskatāma par
vēlamāko

Labā prakse? Krastu aizsardzība?

Saskaņā ar 2024. gadā KEM uzdevumā izstrādāta pētījuma «IESPĒJAMO RISINĀJUMU KOPUMA IZSTRĀDE JŪRAS KRASTA EROZIJAS MAZINĀŠANAI» rezultātiem, Pierīgas piejūrā **par piemērotāko** apsaimniekošanas pasākumu kopumu ir uzskatāmi:

- neiejaukšanās krasta procesos;
- traucēto dabas elementu renaturalizācija;
- krasta noturības vairošana;
- ierobežojumi izmantošanā;
- infrastruktūras pielāgošana

Labā prakse?

Krastu aizsardzība?

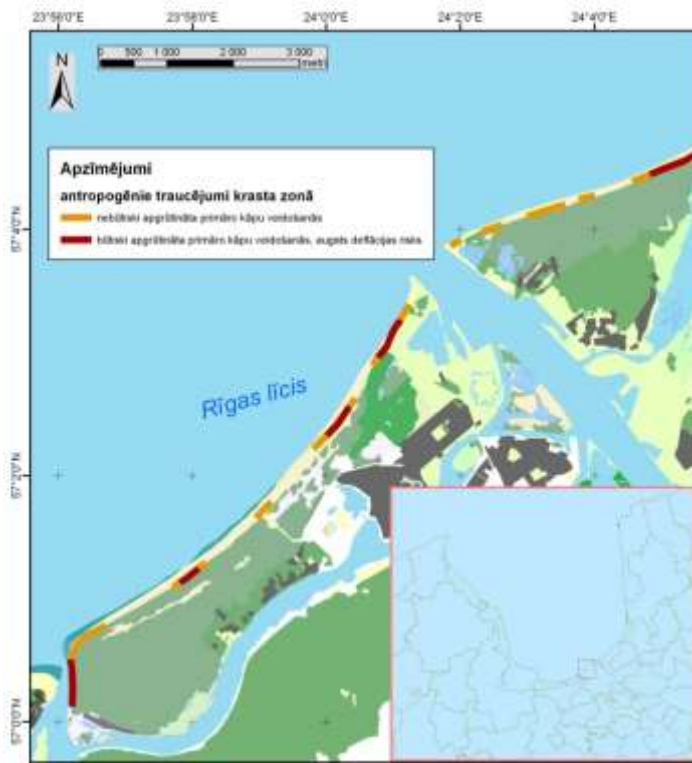
Saskaņā ar 2024. gadā KEM uzdevumā izstrādāta pētījuma «IESPĒJAMO RISINĀJUMU KOPUMA IZSTRĀDE JŪRAS KRASTA EROZIJAS MAZINĀŠANAI» rezultātiem, Pierīgas piejūrā **par ierobežoti pieļaujamām darbībām** ir uzskatāma:

- pludmales un kāpu veģetācijas stādījumu ierīkošana un atjaunošana;
- rekreācijas radītās antropogēnās slodzes mazināšana (laipas, tiltiņi, u.c., slodzes/mazslodzes zonu veidošana);
- smilšu materiāla papildināšana mērka

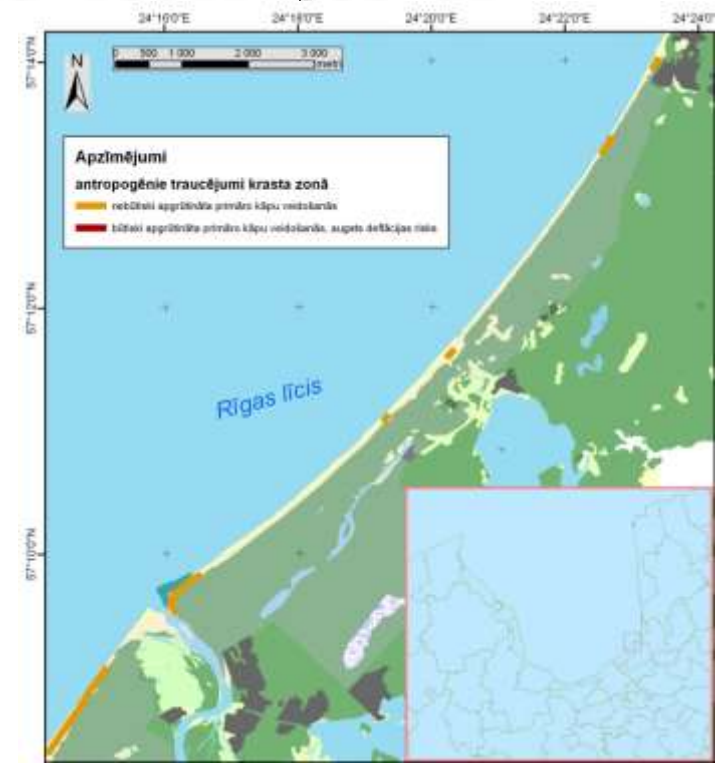

Rekreācijas slodze un jūras krasta ģeoloģiskie procesi

- **Vēlamāka** ir tūrisma infrastruktūras **koncentrācija jau esošajās augstākas antropogēnās slodzes vietās**, kurās pastāv sanešu akumulācijas apstākļi (turpinot šo teritoriju labiekārtošanu un paplašināšanu).
- **Jaunu** atpūtnieku koncentrācijas **centru veidošanās** līdzšinēji „mazietekmētajos” krasta iecirkņos un krasta iecirkņos ar

na

Rekreācijas slodze un jūras krasta ģeoloģiskie procesi

